

Ce sunt agenții cancerigeni și mutageni?

Mutagenul și cancerigenul sunt doi factori fizici, chimici sau biologici care pot provoca schimbări în diviziunea normală a celulelor în organism. Aproximativ 90% dintre cancerigeni sunt mutageni. Mutațiile celulelor normale pot provoca cancer. **Principala diferență** între mutagen și cancerigen este că **mutagenul provoacă o schimbare ereditară a informațiilor genetice ale unui organism, în timp ce cancerigenul provoacă sau promovează cancerul la animale și oameni. Mutageneza este mecanismul prin care se produce schimbarea materialului genetic, în timp ce carcinogeneza este mecanismul prin care se produce formarea tumorilor din cauza evenimentelor mutagene.**

Legislație specifică:

Agenții chimici cancerigeni generează riscuri majore la adresa securității și a sănătății lucrătorilor, deoarece pericolele sunt adesea invizibile sau nu sunt bine înțelese, putând fi cauzate de vapori, de pulberi sau de expuneri accidentale, de multe ori acestea nu sunt combătute corespunzător. Legislația Uniunii Europene privind securitatea și sănătatea în muncă care se axează în special pe protejarea lucrătorilor împotriva substanțelor periculoase include Directiva Agenți Chimici (DAC), Directiva Agenți Cancerigeni și Mutageni (DCM), precum și Regulamentul (CE) nr. 1.907/2006 privind înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice (REACH).

Pentru protejarea sănătății lucrătorilor față de riscurile cancerigene și mutagene ale agenților chimici, în România este prevăzut un cadru legislativ specific de utilizare a agenților cancerigeni la locul de muncă - **HG nr. 1.218/2006** privind stabilirea cerințelor minime de securitate și sănătate în muncă pentru asigurarea protecției lucrătorilor împotriva riscurilor legate de prezența agenților chimici (care transpune DAC) și **HG nr. 1.093/ 2006** privind stabilirea cerințelor minime de securitate și sănătate pentru protecția lucrătorilor împotriva riscurilor legate de expunerea la agenți cancerigeni sau mutageni la locul de muncă (care transpune DCM).

Având în vedere modificările aduse celor două directive europene (DAC și DCM), ambele hotărâri au fost republicate, conform prevederilor **HG nr. 53/2021** pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 1.218/2006 privind stabilirea cerințelor minime de securitate și sănătate în muncă pentru asigurarea protecției lucrătorilor împotriva riscurilor legate de prezența agenților chimici, precum și pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 1.093/2006 privind stabilirea cerințelor minime de securitate și sănătate pentru protecția lucrătorilor împotriva riscurilor legate de expunerea la agenți cancerigeni sau mutageni la locul de muncă.

Incidența cancerului profesional:

Cancerul profesional constituie una dintre cele mai mari probleme de sănătate de la locurile de muncă din Europa și din întreaga lume. Conform informațiilor de pe site-ul Agenției Europene pentru securitate și sănătate în muncă (EU - OSHA), se estimează că, în 2015, acesta a stat la baza a 53 % din totalul deceselor asociate muncii înregistrate în Uniunea Europeană și în alte țări dezvoltate. Potrivit Foii de parcurs privind agenții cancerigeni din 2016, UE înregistrează în fiecare an aproximativ 120 000 de cazuri de cancer profesional ca urmare a expunerii la agenți cancerigeni la locul de muncă, ducând la aproximativ 80 000 de decese anuale.

Potrivit Eurostat, peste 30 de milioane de tone de substanțe cancerigene, mutagene și reprotoxice (CMR) sunt produse anual în Europa. Pe lângă substanțele chimice, există agenți biologici și factori fizici/organizaționali care pot provoca cancer. Unele tipuri de cancer legate de muncă (de exemplu, cancer pulmonar și mezoteliom) au o rată ridicată a mortalității. Boala este în general asociată cu un debut rapid al dizabilității și un grad ridicat de suferință. Numărul mare de lucrători expuși a condus apeluri pentru acțiuni coordonate pentru protejarea sănătății lucrătorilor și îmbunătățirea condițiilor de muncă, prin conștientizarea tuturor actorilor prevenirii asupra riscurilor generate de agenții cancerigeni și mutageni, precum și asupra măsurilor de prevenire și control aferente.

Căi de expunere la agenții chimici:

- !! Absorbție prin piele (substanțe lichide și solide);
- !! Contactul cu ochii (substanțe lichide, praf, vapori, aburi, fum);
- !! Ingestie (substanțe lichide și solide);
- !! Inhalare (praf, vapori, fum, aburi).

Cine evaluează riscul?

În conformitate cu legislația muncii, angajatorul are obligația de a efectua evaluarea riscurilor și de a se asigura că lucrătorii sunt protejați și că li se oferă informații, orientări și instruire cu privire la utilizarea în condiții de siguranță a substanțelor chimice la locul de muncă, pe baza informațiilor desprinse de pe etichete și din fișele cu date de securitate. De asemenea, angajatorul are dreptul de a solicita furnizorului informații suplimentare.

Evaluarea riscurilor constituie fundamentul acestei legislații specifice și o obligație legală pentru toți angajatorii în cazul în care, la locurile de muncă, sunt prezente substanțe periculoase. Angajatorii trebuie, de asemenea, să respecte o ierarhie specifică a măsurilor de prevenire: *eliminarea, substituția, măsurile tehnice, măsurile organizatorice și, în final, protecția individuală.*

Cine gestionează substanțele periculoase?

Agencia Europeană pentru Produse Chimice ECHA - agenție a UE, este instituția care pune în aplicare legislația UE privind substanțele chimice pentru a proteja sănătatea oamenilor și a mediului.

Conform REACH (*Înregistrarea, Evaluarea, Autorizarea și Restricționarea Chimicalelor*), substanțele periculoase pot fi interzise dacă riscurile pe care le prezintă nu pot fi gestionate. De asemenea, se poate hotărî ca o anumită utilizare să fie restricționată sau supusă unei autorizări prealabile.

Un stat membru sau ECHA (la solicitarea Comisiei Europene) poate propune restricționări. Două comitete științifice evaluează situația, iar ECHA transmite avizele acestora către Comisia Europeană, care propune adoptarea unei noi restricții sau revizuirea restricției existente.

Un stat membru sau ECHA (la solicitarea Comisiei) poate propune identificarea unei substanțe drept **substanță care prezintă motive de îngrijorare deosebită (SVHC)**, care poate face obiectul

autorizării. Dacă o SVHC este inclusă pe lista de autorizare, întreprinderile pot transmite o cerere la ECHA prin care să solicite autorizarea acesteia pentru anumite utilizări, dar nu o pot utiliza altfel. Substanțele cancerigene, cele toxice pentru reproducere și cele mutagene, precum și substanțele sensibilizante pentru căile respiratorii se califică drept SVHC, dar se pot propune și alte substanțe.

Pe termen lung, substanțele cele mai periculoase **trebuie** înlocuite cu substanțe mai puțin periculoase. **Substituirea și eliminarea** reprezintă și **prima măsură** care trebuie aplicată în vederea protejării lucrătorilor. Asigurați-vă că ați consultat legislația națională în privința măsurilor specifice care trebuie luate, a interdicțiilor și a restricțiilor în utilizare.

Măsuri pentru reducerea poverii cancerului profesional:

În luna martie 2021, Comisia Europeană a lansat Planul Europei de combatere a cancerului, inițiativă care vizează reducerea poverii cancerului pentru pacienți, familiile lor și sistemele de sănătate, abordând inegalitățile legate de cancer între statele membre și în interiorul acestora. În cadrul acestui plan, o atenție deosebită este acordată cancerelor profesionale, fiind necesară reducerea expunerii la substanțe periculoase la locurile de muncă și îmbunătățirea siguranței produselor pentru utilizatorii profesionali. În acest sens, Comisia Europeană urmărește actualizarea Directivei privind agenții cancerigeni și mutageni, care protejează lucrătorii împotriva riscurilor generate de expunerea la locul de muncă, prin stabilirea unor limite de expunere ocupaționale noi sau revizuite pentru unele substanțe importante, precum și prin punerea în aplicare a acesteia.

De asemenea, noul Cadru strategic de securitate și sănătate în muncă 2021-2027 stabilește angajamente puternice pentru reducerea expunerii profesionale la substanțe chimice. EU-OSHA va dezvolta în acest scop un studiu privitor la expunerea lucrătorilor la factorii de risc de cancer din Europa pentru a ajuta la reducerea cancerelor profesionale.

INSPECȚIA MUNCII, prin Inspectoratele Teritoriale de Muncă Județene desfășoară ***acțiunea de conștientizare și control vizând modul de respectare a cerințelor minime de securitate și sănătate în muncă pentru asigurarea protecției lucrătorilor împotriva riscurilor legate de expunerea la agenți cancerigeni sau mutageni la locul de muncă.***

Acțiunea se desfășoară în toate județele la angajatori din toate domeniile de activitate, care utilizează la locurile de muncă agenți chimici cancerigeni sau mutageni clasificați în categoriile 1A și 1B conform Regulamentului (CE) nr. 1272/2008 al Parlamentului European și al Consiliului privind clasificarea, etichetarea și ambalarea substanțelor și a amestecurilor (CLP), urmărindu-se în mod special întreprinderile mici și mijlocii.

Obiectivele acțiunii:

- ✓ Prevenirea îmbolnăvirilor profesionale generate de agenții cancerigeni și mutageni prezenți la locurile de muncă;
- ✓ Creșterea gradului de conștientizare cu privire la riscurile legate de expunerea la agenți cancerigeni și mutageni la locul de muncă;
- ✓ Monitorizarea punerii în aplicare a prevederilor legale europene privind asigurarea securității și sănătății lucrătorilor expuși la agenți cancerigeni și mutageni;
- ✓ Centralizarea datelor în vederea elaborării rapoartelor naționale privind punerea în aplicare a directivelor/regulamentelor europene specifice.